

Nota

Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek

HOOGLEDE GITSBERGSTRAAT (prov. West-Vlaanderen)

Auteur: Jelle DEFRANCO

Projectcode 2019G139

Projectcode:	2019G139
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens:	Hooglede Gitsbergstraat
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	noord: 61085.68, 187894.46 oost: 61168.4, 187823.1 Zuid: 61079.3, 187776.1
Kadastergegevens:	Hooglede, afdeling 2, sectie C perceel 1065c
Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1 en 2 in verslag van resultaten bureauonderzoek
Begindatum onderzoek:	03/10/2019
Einddatum onderzoek:	03/10/2019
Relevante termen thesauri:	Proefsleuvenonderzoek
Alle betrokken actoren:	Christof Vanhoutte (archeoloog), Jelle Defrancq (archeoloog)
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE.....	4
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.1.1. Inleiding.....	4
1.1.2. Vraagstelling.....	5
1.1.3. Randvoorwaarden	5
1.1.4. Geplande werken	6
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE.....	8
1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie	8
1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek	10
1.2.3. Gebruikt materiaal	10
1.2.5. Inbreng specialisten	11
1.3. ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED	11
1.3.1. Landschappelijke ligging	11
1.3.2. Historische situering.....	12
1.3.3. Archeologisch kader.....	16
2. ASSESSMENTRAPPORT	18
2.1. BODEM	18
2.2. ASSESSMENT SPOREN	21
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	26
2.4. ASSESSMENT STALEN	26
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	26
3. DATERING EN INTERPRETATIE.....	26
3.1. LANDSCHAPPELIJKE INTERPRETATIE.....	27
3.2. GEMOTIVEERDE INTERPRETATIE VAN VONDSTEN EN SPOREN	27
3.3. CONFRONTATIE MET RESULTATEN BUREAUSTUDIE	27
3.4. SYNTHESE	28
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	28
4. SAMENVATTING	31
6. BIBLIOGRAFIE.....	32
6.1. UITGEGEVEN BRONNEN.....	32
6.2. INTERNETBRONNEN.....	32

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

De nota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Hooglede Gitsbergstraat, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota moet opgemaakt worden onder supervisie van een erkend archeoloog. In het kader van deze archeologienota werd een bureauonderzoek uitgevoerd¹. Tijdens dit bureauonderzoek werd het onderzoeksgebied geografisch, geologisch, historisch en archeologisch gesitueerd aan de hand van reeds bestaande bronnen. Het bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site over het gehele plangebied niet staven waardoor verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem werd geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Deze nota is het verslag van het geadviseerde proefsleuvenonderzoek.

Figuur 1: Projectie van het sleuvenplan op recente satellietfoto's (Google Satellite).

¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9530>

1.1.2. Vraagstelling

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
- Welke zijn de waargenomen horizonten?
- Zijn er zones met verstoring aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Zijn er sporen van menselijke begraving?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?
- Welke zijn de maatregelen te nemen ivv. De geplande werken?

1.1.3. Randvoorwaarden

Uit het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kwam naar voor dat verder onderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven aangewezen was. Het proefsleuvenonderzoek bestaat erin parallelle niet onderbroken sleuven aan te leggen van 1,80m tot 2m breed met een tussenafstand van minimum 12m en maximum 15m (van middelpunt tot middelpunt). Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet getande graafbak. Er werd gestreefd naar een dekking van 12,5% (10% via proefsleuven + 2,5% via kijkvensters) van de onderzoekbare oppervlakte. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd, zodat een geschrinkt patroon ontstaan en men in feite om de 25m een zicht krijgt op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

Om aan deze minimumnormen te voldoen werden, gezien de vorm van het studiegebied en enkele praktische bezwaren, twee continue sleuven aangelegd die haaks op elkaar staan (Figuur 1). De vorm van werkput 1 (Wp1, Figuur 1) werd licht aangepast door de aanwezigheid van zwaar materiaal op het terrein.

Zowel het veldwerk als de verwerking en de rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden.

De grond wordt gescheiden afgegraven (teelaarde, moederbodem) en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op een dergelijk manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt.

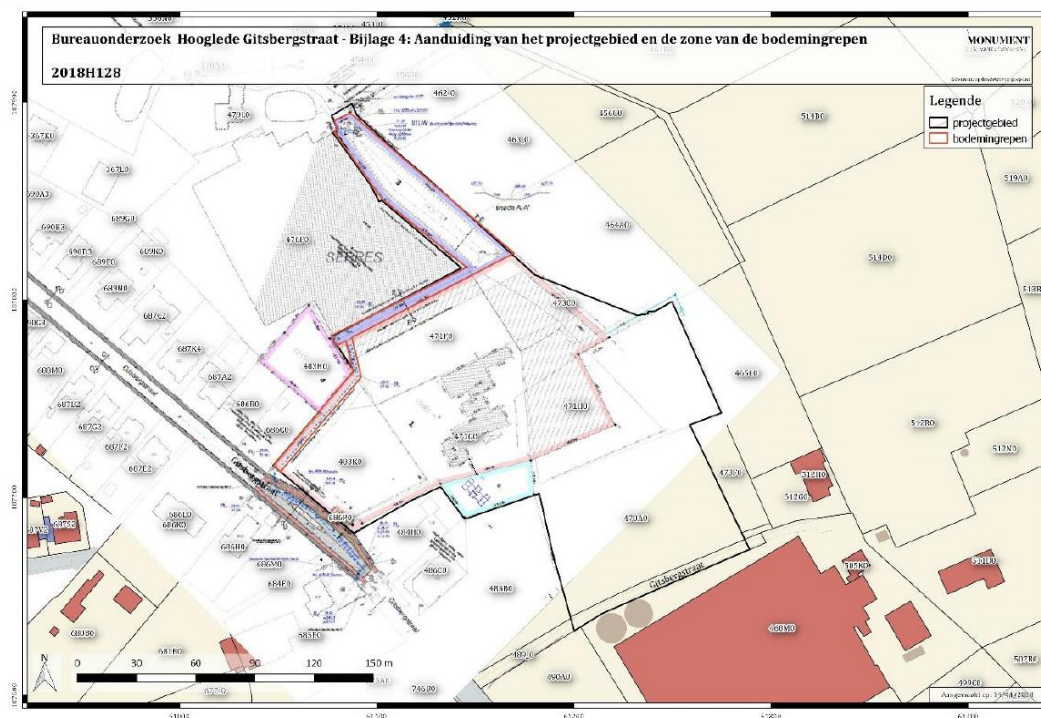
1.1.4. Geplande werken²

De geplande werken zijn een vervolg op de werken die gebeuren langs de Gitsbergstraat zelf, nl. het aanleggen van een gescheiden fietspad. De geplande werken omvatten het aanleggen van een bufferbekken, een gracht en een rioleringsbuis naar de Gitsbergstraat. Het overgrote deel van het projectgebied wordt gebruikt om de afgegraven grond uit te spreiden. Op deze grote zone vinden dus geen bodemingrepen plaats. Het is mogelijk dat deze zone nog wat wordt uitgebreid. Ook op de uitbreidingszone vinden geen bodemingrepen plaats (Figuur 2).

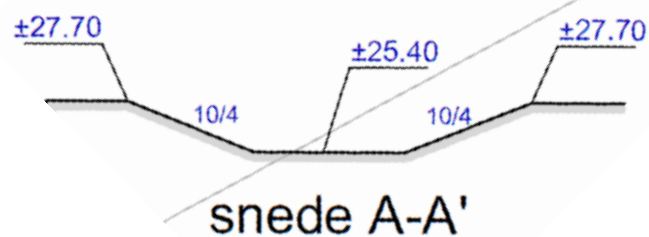
Concreet bestaan de geplande werken uit:

- Het uitgraven van een bufferbekken met een diepte van 2,3m onder het bestaande maaiveld (opp. ca. 2120m²) (Figuur 3).
- Het uitgraven van een gracht met een diepte van 1,5m onder het maaiveld (ca. 365m²) (Figuur 4).
- Het aanleggen van een buis met diameter 600mm vanaf de Gitsbergstraat naar de gracht (in een zone van ca. 410m²).

² <https://loket.onrorenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9530>

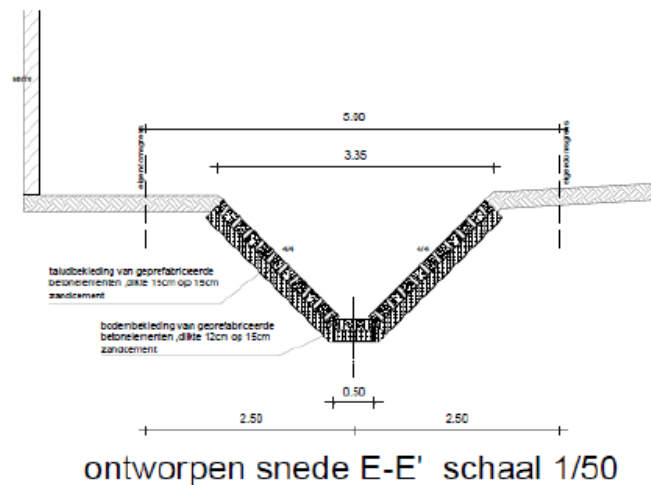

Figuur 2: gegeoreferereerd grondplan van de geplande werken (bron: bureaustudie³)

Figuur 3: doorsnede van de uitgraving van het bufferbekken (bron: opdrachtgever)

³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9530>

Figuur 4: doorsnede van de aan te leggen gracht (bron: opdrachtgever)

1.2. Werkwijze en strategie

1.2.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Gezien de uitgevoerde bureaustudie de aanwezigheid van een archeologische site niet kon uitsluiten werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Hierbij werden twee sleuven aangelegd van 1,80m tot 2m breed. Om een representatieve dekking van het studiegebied te bekomen werden deze sleuven haaks op elkaar aangelegd in het verlengde van beide delen van het studiegebied zoals aangegeven in het programma aan maatregelen van de bureaustudie⁴. Sleuf 1 (Wp1) kent een noordwest-zuidoostoriëntatie en sleuf 2 (Wp2) een noordoost-zuidwest oriëntatie.

Voor de aanleg van de proefsleuven werd om praktische redenen licht afgeweken van het door het programma van maatregelen voorgesteld sleuvenplan (Figuur 5, Figuur 6). De noordelijke sleuf (Wp1) vertoont een lichte kromming. Dit omwille van de aanwezigheid van zware boomstronken op de plaats waar de sleuf was gepland. De zuidelijke sleuf (Wp 2) werd twee meter meer naar het oosten gelegd om de stabiliteit van het serregebouw te vrijwaren alsook de aanwezige funderingszolen en regenwaterafvoerleidingen.

De oorspronkelijke oppervlakte van het plangebied bedroeg 27.470m². Deze oppervlakte werd op basis van het bureauonderzoek reeds gelimiteerd tot een projectgebied met een oppervlakte van 2895m² omdat enkel dit deel daadwerkelijk verstoord zal worden door de geplande werken. Met behulp van proefsleuven werd 310m² onderzocht, hetzij 11% van het onderzoekbare terrein.

⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9530>

*inclusief kijkvensters

Figuur 6: Inplantingsplan van de proefsleuven zoals aangegeven door programma van maatregelen van de bureaustudie (2018H128).

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd op woensdag 3 oktober 2019 door veldwerkleider Christof Vanhoutte en archeoloog Jelle Defrancq. Tevens werd bij de naverwerking een beroep gedaan op aardkundige Pierre Legrand. Er kon aansluitend gedicht worden.

1.2.3. Gebruikt materiaal

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau, waar de sporen zichtbaar werden. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd (code **HOGI19**) en beschreven. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw werden verspreid over het terrein drie wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werd gedaan door middel van een GPS toestel.

1.2.5. Inbreng specialisten

Aardkundige Pierre Legrand stond in voor de interpretatie van de complexere bodemprofielen.

1.3. Assessment onderzochte gebied

1.3.1. Landschappelijke ligging⁵

Het grondgebied van Gits wordt in oost-westrichting doorsneden door de Heuvelrug van Hooglede, een uitloper van het Plateau van Tielt. De dorpskern van Gits ligt ten noorden van deze hoogte. In noord-zuidrichting doorsnijdt de Brugsesteenweg, de N32 Brugge-Torhout-Roeselare, het grondgebied van het dorp. De oude dorpskern van Gits bevindt zich ten westen van de weg. Hooglede kenmerkt zich door een golvend landschap (+20 tot +30m TAW) met centrale heuvelrug (tot +50m TAW); de zogenaamde Heuvelkam van Hooglede tussen het IJzer- en het Mandelbekken.

Het projectgebied situeert zich direct ten noorden van de Heuvelkam van Hooglede, op een kleine 200m van het projectgebied vandaan. Op ca. 650m ten westen van het projectgebied stroomt de Pinnebeek en op ca. 1km ten noordoosten van het projectgebied stroomt de Abelenbeek. Het projectgebied en de omgeving kent een duidelijk dalend verloop van het zuiden naar het noorden. De hoogtes schommelen van ca. +26,8m tot ca. +31,8m TAW. De bodems bestaan uit zeer natte grondwatergronden op alluviale klei (Efp) voor wat betreft de noordelijke sleuf en matig natte tot matig droge zandleem (Pdc) voor wat betreft de zuidelijke sleuf (Figuur 7).

⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9530>

Gits wordt voor het eerst in 1088 vermeld als Giddis. De etymologische betekenis hiervan is 'stromende beek'. Door de Hoogleedse deelgemeente vloeien immers de Leenbos-, Prinne-, Abeele-, Kakkal-, Mote-, Lie- en Onledebeek.

Tijdens het Ancien Régime maakt het huidige grondgebied van Gits deel uit van twee kasselrijen: enerzijds het Brugse Vrije en anderzijds de Kasselrij van Ieper. De grond in het projectgebied behoorde tot de eerst kasselrij. Dit is te zien op de kaart van Ferraris (Figuur 8). Bij de Vrede van Nijmegen in 1678 wordt het Brugse Vrije Spaans gebied en de Kasselrij van Ieper Frans gebied. De grens tussen Spaans en Frans grondgebied liep dwars door Gits, waardoor het dorp vaak in de vuurlinie lag. In de 17de en 18de eeuw werd de bevolking van Gits meermaals door oorlog, epidemieën en hongersnood getroffen. In 1795 wordt Gits ingedeeld

⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9530>

in het Leiedepartement, de noordelijke kant van de gemeente behoort tot het arrondissement Brugge, de zuidelijke kant tot het arrondissement Ieper.

Tijdens de 19de eeuw was Gits een centrum van het Stevenisme. Vooral tussen 1812 en 1853 kende het Stevenisme een hoogtepunt. Pastoor Jan Priem en onderpastoor Jan Claeys van Gits weigerden samen met twee andere West-Vlaamse pastoors om het gebed voor de keizer te zingen na de hoogmis. Ze weigerden zich neer te leggen bij de nieuwe kerkelijke structuur met verplicht burgerlijk huwelijk, de afschaffing van een aantal feestdagen en het invoeren van een vast loon voor de priester. Uiteindelijk brak de Stevenistische gemeenschap met de officiële geestelijkheid omdat deze eersten de paus verweten te laks te reageren op de gevolgen van de Franse revolutie. De familie Van Canneyt stelden hun hoeve in Gits, gelegen aan de huidige Hazelstraat, ter beschikking van de Stevenistische priesters. Door inbreng van de familie Van Canneyt kwam er in 1853 toch een verzoening met de Rooms Katholieke kerk. Als dank liet Barbara Van Canneyt in 1875 een Mariakapel bouwen bij het ouderlijke erf in de Hazelstraat. In 1985 werd de kapel volledig gerestaureerd. Het Gitse stratenpatroon verwijst nog steeds naar deze historische periode door straatnamen als de Stevenistenstraat en de Theresia Van Canneytstraat. De hoeve van Van Canneyt staat aangeduid op de kaart van Ferraris. De hoeve was in de 18de eeuw omwald, zoals te zien op de kaart. De Mariakapel werd in 1875 bijgebouwd in het noordelijk deel van het erf.

Eind 1914, tijdens de Eerste Wereldoorlog, werd aan de Onledemolen een Duits vliegveld aangelegd. Ook liep een munitietram van Lichtervelde naar Hooglede, over Gits. Op het einde van de oorlog waren de meest representatieve gebouwen in het dorp verwoest: de kerk, de pastorie, het Mariasteen, de Onlede- en Plaatsmolen en talrijke burgerwoningen. Na de Eerste Wereldoorlog werd overgegaan tot de wederopbouw van Gits.

Over het onderzoeksgebied zelf is op historisch vlak niet veel geweten. Gits wordt op verschillende historische kaarten afgebeeld, maar de vroegste kaart waaruit relevante informatie kan worden gehaald is de Ferrariskaart (Figuur 8).

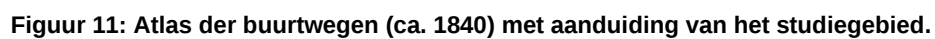
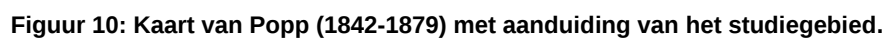
Op de kaart van Ferraris is het projectgebied te zien in een landelijke omgeving. Er is geen sprake van bebouwing ter hoogte van het projectgebied, het lijkt in gebruik als akkergrond. De Atlas der Buurtwegen (Figuur 11), de kaart van Popp (Figuur 10) en de kaart Vandermaelen (Figuur 9) tonen ook een landelijke situering van het projectgebied, zonder bebouwing. Op deze kaarten is een beek te zien als aftakking van de Prinnebeek, die op ca. 25m ten noordwesten van het projectgebied stopt. In het westen loopt de weg naar Kortemark door het projectgebied.

Figuur 8: Kaart van Ferraris (1777) met aanduiding van het studiegebied

Figuur 9: Kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het studiegebied.

1.3.3. Archeologisch kader

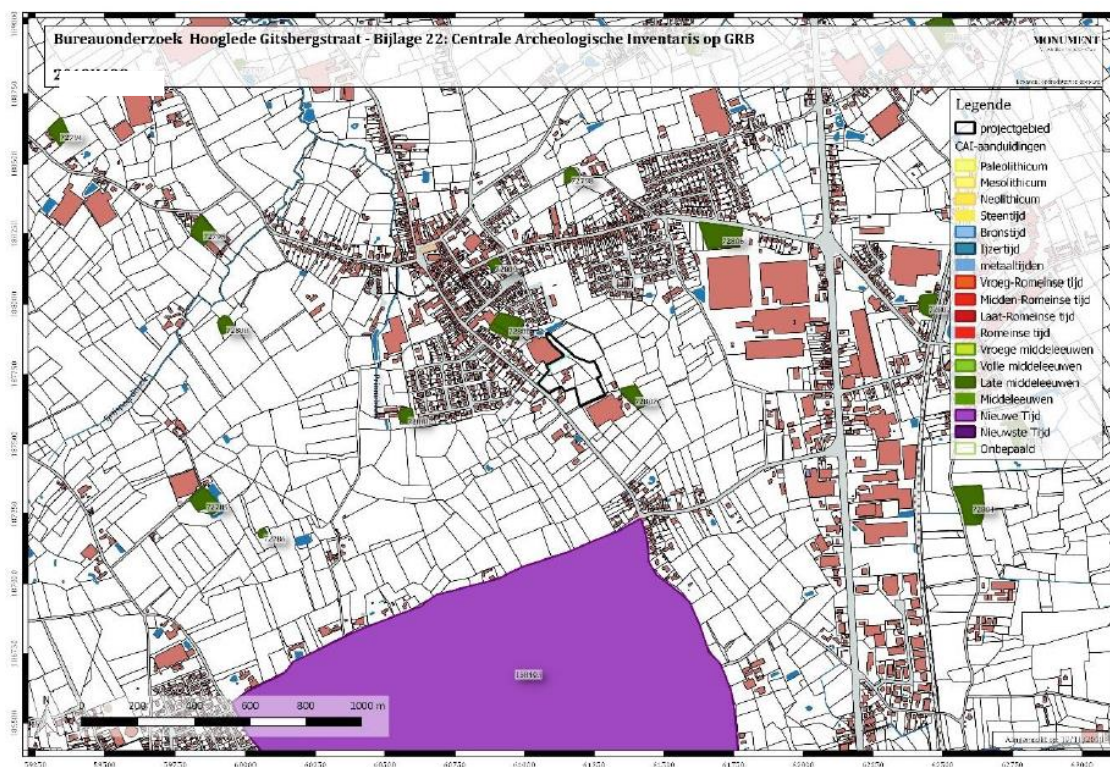
De CAI-inventarisnummers in de nabije omgeving van het plangebied betreffen voornamelijk bewoningssporen uit de late middeleeuwen onder de vorm van walgrachsites (CAI ID 72808, 72807, 72809 en 72801). Daarnaast bevindt zich op ca. 500m ten zuidwesten van het projectgebied de site van het slagveld van Slag bij Hooglede (1794) die werd uitgevochten tussen de Franse en Oostenrijkse legers (CAI 158403).

Op ca. 600m ten noordwesten van het projectgebied voerde Monument Vandekerckhove een landschappelijk booronderzoek uit, in functie van een archeologienota. Het terrein situeert zich direct ten westen van de Pinnebeek, er zouden verschillende één- en meergezinswoningen komen. Er werden 6 landschappelijke boringen uitgezet verspreid over het projectgebied. In het gebied werden geen verstoring geconstateerd. Net onder het maaiveld was een ploeglaag die bewerkt is geweest maar dieper kunnen deze bodems beschouwd worden als natuurlijk en onverstoorde. In het westelijke lager gelegen deel van het projectgebied zijn er alluviale afzettingen aanwezig. Deze natte, kleiige sedimenten zijn afkomstig van de nabijgelegen beek. Er werd geen begraven bodem of colluvium vastgesteld in de boringen. Gezien deze resultaten werd de kans op het aantreffen van een goed bewaarde steentijdsite laag ingeschat.⁷

In de bredere regio zijn wel oudere sporen aangetroffen onder de vorm van neolithische artefacten en Romeinse bewoningssporen met de vermelding van een mogelijk diverticulum van weg Kortrijk-Doornik over Gits richting Oudenburg.⁸

⁷ DE CLEENE R. et al. 2017

⁸ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9530>

Figuur 12: Centraal Archeologische Inventaris met aanduiding van het plangebied (bron: bureaustudie⁸).

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Bodem

Op de bodemtypekaart staat het onderzoeksgebied gekarteerd als natte grondwatergronden op alluviale kleiige materialen met verveende humeuze bovengrond (type Epf) voor wat betreft de noordelijke sleuf. De reductiehorizont op deze gronden begint reeds boven de 80cm diepte. De bodems staan onder water in de winter en blijven nat in de zomer.

De zuidelijke sleuf ligt op een matig natte (soms matig droge) lichte zandleembodems met humeuze en homogene, 30cm dikke bovengrond. Hieronder bevindt zich een zwak ontwikkelde en verbrokkelde textuur B die begint tussen de 40cm en 60cm diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen de 40cm en 60cm. De bodems zijn te nat in de winter en soms iets te droog in de zomer doch geschikt voor alle akkerteelten en voor weideland.

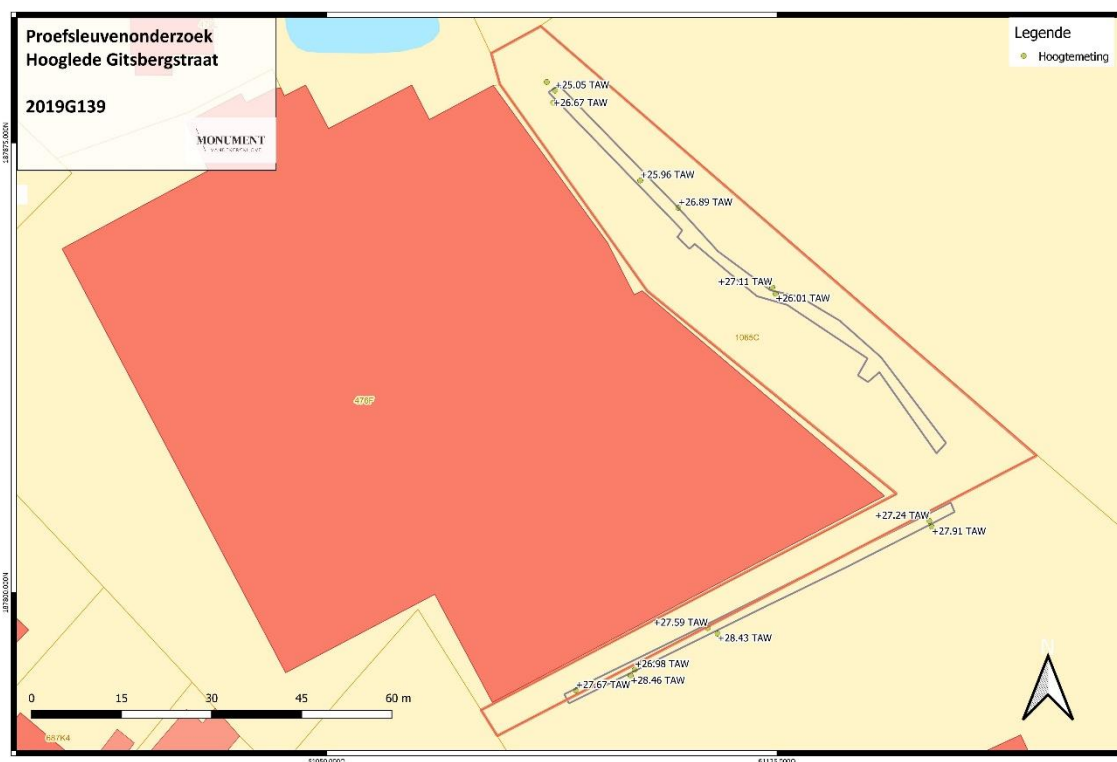
Om de lokale bewaring van deze bodems te controleren werden tijdens het proefsleuvenonderzoek, verspreid over het terrein, drie profielputten aangelegd en geregistreerd.

In het noorden van de noordelijke proefsleuf is een recente ophogingslaag zichtbaar van ca. 1m dikte die het terrein tot op 26,70m TAW bracht. Hieronder bevond zich een overgangszone met gereduceerde afzettingen, die overgaat in een donker kleiig pakket met onderaan nog bewaarde organische resten (Profiel 1, depressie). Vermoedelijk gaat het hier om een depressie die opgevuld geraakte met organisch en kleiig en organisch materiaal waarna het terrein werd opgehoogd met teelaarde.

Naar het zuidoosten toe verdwijnt deze depressie en vindt men een donkere organische Ap horizont van ca. 30cm met daaronder een verbrokkelde textuur B van 30cm. De onderliggende moederbodem vertoont zeer sterke oxido-reductie reacties tussen de 60cm en 80cm onder het loopvlak. Vanaf -80cm heeft de ondergrond een blauwe kleur die getuigt van een gereduceerd milieu.

Ter hoogte van de zuidelijke sleuf toont het profiel een donkere Ap horizont van ca. 35 cm (Profiel 3). Hieronder vinden we nog sporen van een B horizont die bijna nadeloos overgaat in een C horizont met roestverschijnselen. Op ca 1 m diepte vertoont deze moederbodem eigenschappen van een permanent gerudeerd milieu.

De bodems in het studiegebied staan onder sterke invloed van het grondwater, getuige de relatief ondiepe gereduceerde horizont. Hiervan lijkt vooral het noordelijke deel van het studiegebied last te hebben gehad en met name het noordwestelijk deel, waar een natte depressie aanwezig was. Dergelijke bodems zijn van nature niet ideaal voor bewoning.

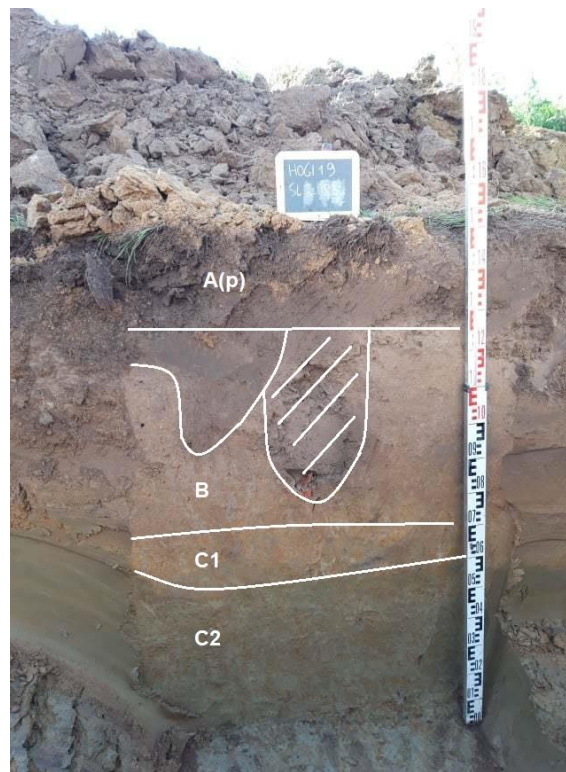
Figuur 14: Hoogtewaarden op het terrein en sleuven geprojecteerd op GRB (www.geopunt.be).

Figuur 15: Sleuf 1 P1.

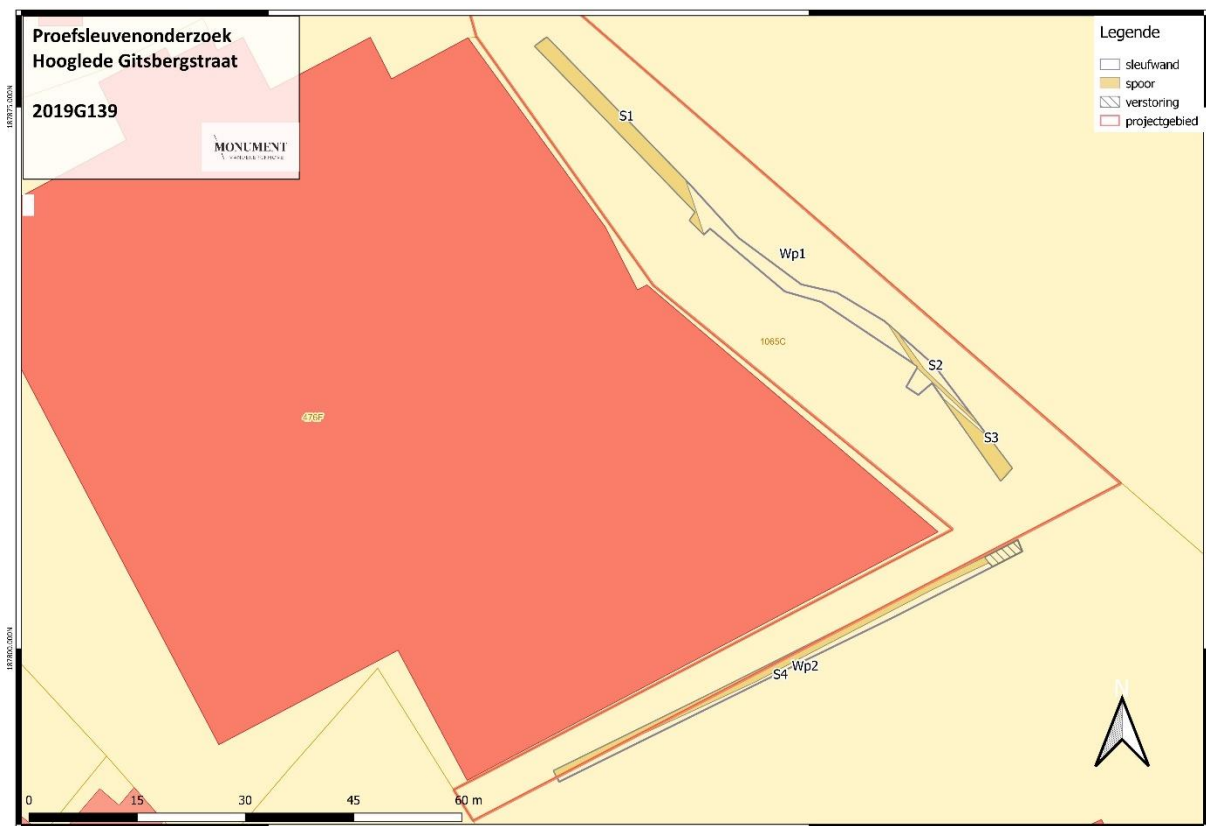
Figuur 16: Sleuf 1 P2

Figuur 17: Sleuf 2 P3.

2.2. Assessment sporen

Tijdens het proefsleuven onderzoek werden in totaal 4 spoornummers uitgedeeld (Figuur 18). Drie hiervan betroffen grachten, een vierde spoor had betrekking op de opgevulde depressie die reeds werd beschreven (hfst 2.1.).

Figuur 18: sporenplan

Spoor 1 (S1, Figuur 19) betreft de vulling van een depressie, aangesneden in het noordwestelijke deel van het studiegebied. De top van de vulling van deze depressie bevond zich ca. 1,20m onder het loopvlak (ca. 26,20m TAW) en bestond uit kleiig materiaal met een donkere kleur te danken aan de aanwezigheid van hoge concentraties organisch materiaal. De vulling van de depressie blijkt in recente tijden te zijn opgehoogd met 1m.

Spoor 2 (S2) bestaat uit een gracht die in noordwest-zuidoostelijke richting loopt ter hoogte van de noordelijke sleuf (Figuur 20). Het gaat om een U-vormige gracht (Figuur 21) met een grijsbruine vulling die relatief sterk was uitgelopen. Dit laatste is een voorzichtige indicatie van een premoderne ouderdom.

Spoor 3 (S3) werd tevens geïnterpreteerd als een gracht met noordwest-zuidoost oriëntatie en een grijsbruine vulling. Van de gracht werd enkel de noordoostelijke grens aangesneden (zie Figuur 22).

Spoor 4 (S4) was tevens een gracht met een zuidwest-noordoost verloop en een grijsbruine vulling (Figuur 23). De relatief duidelijke aflijning en het recente materiaal die bij het schaven werd aangetroffen in de vulling verraden dat deze gracht een recente oorsprong kent.

Figuur 19: Spoor 1 (S1), Wp 1, foto vanuit het noordoosten.

Figuur 20: Spoor 2, Wp 1, foto vanuit het zuidoosten

Figuur 21: Coupefoto spoor 2 (S2) zicht vanuit het oosten

Figuur 22: Spoor 3, Wp1, zicht vanuit het zuidoosten.

Figuur 23: Spoor 4 (S4), Wp 2, zicht vanuit het noorden

2.3. Assessment vondsten

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

3. Datering en interpretatie

3.1. landschappelijke interpretatie

Het projectgebied ligt net ten noorden van de Gitsberg die uitkomt op de heuvelrug van Hooglede, een uitloper van het Plateau van Tielt. Deze landschappelijke situering verklaart wat we zien in de bodemprofielen. De noordelijke sleuf ligt ongeveer loodrecht op de hellingsrichting van de Gitsberg. In het noordwestelijke deel van de noordelijke sleuf is een depressie gevonden, gevuld met klei en organisch materiaal en sterk onderhevig aan een gereduceerd milieu. Naar het zuidoosten toe, dus hoger op de helling komt een lemigere grond tevoorschijn die een onduidelijke A-B sequentie toont met ijzerwerking op relatief beperkte diepte en een permanent gereduceerde horizont op slechts 80cm onder het loopvlak.

De zuidelijke sleuf ligt iets meer naar het zuiden, en dus hoger op de helling van de heuvelflank. Hier zien we dat de bodems minder invloed ondervinden van het grondwater gezien de permanent gereduceerde moederbodem zich ca. 1m onder het loopvlak bevindt.

Bij elk profiel was de B-horizont echter deels verstoord. Ook werden geen bedekte bodems gevonden. De ondiepe gereduceerde horizont duidt bovendien op sub-optimale condities voor bewoning.

3.2. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen

Het aantal sporen is beperkt tot drie grachten en een opgevulde depressie. In de noordoostelijke sleuf werden twee parallelle grachten (S2, S3) gevonden. De eerste gracht (S2) was NO – ZW georiënteerd en liep parallel met de hellingsrichting van de Gitsberg. Door de sterke uitloging van het grachtprofiel kan een pre-moderne datering vermoed worden voor dit spoor. Parallel met dit spoor (S2) liep een andere, bredere gracht waarvan alleen de noordoostelijke oever werd aangesneden (S3). Het relatief scherpe profiel van deze gracht doet een recente oorsprong vermoeden. Beide grachten wateren af richting noorden waar zich vermoedelijk een depressie bevond. Deze laatste is duidelijk zichtbaar in het noorden van de sleuf (S1).

In het zuidelijke sleuf werd een gracht aangetroffen met noordoost-zuidwestelijk oriëntatie. In de vulling werden baksteen fragmenten gevonden die de vulling een recente datering geven. Dit spoor hangt ongetwijfeld samen met een moderne perceelsgracht/drainagegracht gezien deze zich net op de rand bevond van het perceel.

De sporen getuigen van een in cultuurname van het terrein maar dan als landbouwgronden. Gezien de hoge bodemvochtigheid (zie hfst. 3.1.) van de bodems en het ontbreken aan bewoningssporen lijkt het onwaarschijnlijk dat hier ook effectief bewoning aanwezig was.

3.3. Confrontatie met resultaten bureaustudie

In de bureaustudie kon de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site binnen het studiegebied niet worden aangetoond. Er wordt gesteld dat het gebied archeologisch vrij onbekend is. Vondsten uit het Neolithicum, Romeinse periode en bewoningssporen uit de late middeleeuwen tonen wel aan dat de bredere regio van Gits bewoond was in deze perioden. Bovendien werd het terrein geacht onverstoord te zijn gebleven sinds ten minste de 18^e eeuw.

Bij het proefsleuvenonderzoek werden geen bewoningssporen aangetroffen. Wel werden delen van (sub-)recente landindelingssystemen en/of drainagegrachten gevonden alsook een opgevulde depressie. Gezien de moderne verstoring van het terrein beperkt was tot een recente ophoging en drainagebuizen, is dit gebrek aan bewoningssporen waarschijnlijk daadwerkelijk een reflectie van de bewoningsgeschiedenis eerder dan van tafonomische processen.

3.4. Synthese

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem bracht slechts een miniem hoeveelheid archeologische sporen aan het licht. De gevonden sporen getuigen van agrarische activiteiten en niet van bewoning of andere activiteiten. Dit maakt deze site te weinig informatief om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

De bedoeling van het archeologisch onderzoek is te achterhalen of archeologische sporen en structuren herkend kunnen worden binnen het projectgebied. Hiertoe worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- **Zijn er archeologische sporen aanwezig?**
Binnen het studiegebied werden drie grachten gevonden die mogelijk toebehoren aan een drainagesysteem of een percelleringssysteem. Twee van deze grachten hebben op basis van hun vulling en vormkenmerken een recente datering terwijl één gracht mogelijk een iets hogere ouderdom heeft. Verder werd een opgevulde depressie aangetroffen die niet gedateerd kon worden.
- **Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?**
In het noordoostelijke deel van het studiegebied werd een opgevulde depressie met sterk organische en kleiige vullig geregistreerd. Dit deel van het terrein bevond zich dan ook op het laagste punt van een verder waterverzadigde gebied. Naar het zuiden toe en tevens iets hoger gelegen werden natte lemige zandgronden aangetroffen met zwak ontwikkelde B-horizont en een relatief hoog gelegen gereduceerde C-horizont.

- **Zijn er zones met verstoring aanwezig?**
De verstoring op het terrein was beperkt tot een terreinophoging ter hoogte van de noordelijke depressie en lokale verstoringen door drainagebuizen.
- **Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?**
De sporen waren duidelijk afgelijnd en hadden een grijsbruine vulling voor wat betreft de grachten en een zwarte vulling voor wat betreft de opgevulde depressie.
- **Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?**
De grachten zijn mogelijk deel van een landindelings- en/of drainagesysteem waarbij het water werd afgevoerd naar de depressie gelegen in het noordelijk deel van het studiegebied.
- **Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?**
Twee grachten konden door hun duidelijke aflijning en de aanwezigheid van moderne baksteen in de vulling gedateerd worden in de Nieuwe/Nieuwste tijd tot de 20ste eeuw. De derde gracht doet door zijn sterk uitgeloopte vulling een oudere datering vermoeden. Gezien geen vondsten werden aangetroffen in de vulling van deze archeologische resten is het bijgevolg onmogelijk deze te dateren.
- **Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?**
De aangetroffen sporen behoren tot landindelingssysteem en drainagesysteem getuigend van agrarische activiteiten. Sporen van andere activiteiten werden niet aangetroffen.
- **Zijn er sporen van menselijke begraving?**
Er werden geen sporen van menselijke begraving aangetroffen.
- **Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?**
De grachten werden zowel parallel als loodrecht met de hellingsrichting van de nabijgelegen Gitsberg aangesneden. Dit zorgde voor een ideale afwatering richting de depressie die in het noorden van het studiegebied is gelegen. Het gebrek aan bewoningssporen kan verklaard worden door de lage landschappelijke ligging die zorgde voor een hoge bodemvochtigheid.
- **Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?**

Het gebied werd duidelijk gebruikt voor agrarische activiteiten. Bewoningssporen of sporen van andere intensieve activiteiten werden niet waargenomen en bijgevolg ook niet verder verwacht.

- **Welke zijn de verder te nemen maatregelen ifv. De geplande werken?**
Gezien het gebrek aan bewoningssporen of sporen van andere intensieve activiteiten is het potentieel tot kenniswinst bij eventueel verder onderzoek zeer laag. Bijgevolg wordt geen verder onderzoek aanbevolen.

4. Samenvatting

Op basis van de geplande verstoreng in de bodem ter hoogte van de Gitsbergstraat in Evergem (Perceelnummers 1065C) drong zich na een grondige bureaustudie een archeologisch vooronderzoek op. Het oorspronkelijke plangebied was 27470m² groot. Hierbij werd tijdens de fase van het bureauonderzoek verder onderzoek geadviseerd binnen een zone van ca. 2.895m². Reden hiervoor was de geplande ontwikkeling van het plangebied, waarbij eventueel archeologisch erfgoed zou vernield worden bij de aanleg van een bufferbekken, een gracht en een rioleringsbuis.

Binnen het plangebied werden 2 sleuven aangelegd. Een sleuf werd in noordwest-zuidoostelijke richting aangelegd. Een tweede sleuf werd aangelegd in noordoost-zuidwestelijke richting. De proefsleuven werden ingepland op basis van de resultaten uit de voorgaande bureaustudie maar werden omwille van praktische bezwaren deels verlegd.

Dankzij de gezette profielen kon de bodembouw bepaald worden. Deze vertoont duidelijke gradienten in bodemvochtigheid in zuidwestelijke richting beginnend bij een noordoostelijk gelegen depressie met sterk organische en kleiige vulling. Naar het zuidwesten toe worden bodems iets droger met een slecht ontwikkelde B-horizont en een gereduceerde C-horizont op beperkte diepte (80cm-1m onder het loopvlak). Deze gradient in vochtigheid kon worden gelinkt aan de locatie van het terrein aan de voet van de noordelijke helling van de Gitsberg. De hoge bodemvochtigheid verklaart tevens de aanwezigheid van (recente) drainagegrachten.

In totaal konden bij het proefsleuvenonderzoek 4 sporen opgemeten worden. Twee werden geïnterpreteerd als recente grachten. Eén gracht had mogelijk een oudere datering. Verder werd een depressie, gelegen in het noordelijk deel van het studiegebied, aangesneden.

Gezien het gebrek aan archeologisch relevante sporen wordt er geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Er dienen bijgevolg geen bijkomende maatregelen genomen te worden.

6. BIBLIOGRAFIE

6.1. Uitgegeven bronnen

- DE CLEENE R., GALLOO M., BARTHOLMIEUX B. & VERAART D. 2017. Archeologienota Gits Leenbosstraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten landschappelijk bodemonderzoek, Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv.
- LEENKNEGT B., VERMEERSCH J. 2018. Hooglede (Gits) Gitsbergstraat (Prov. West-Vlaanderen), Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.

6.2. Internetbronnen

- www.inventaris.onroenderfgoed.be
- www.cai.onroenderfgoed.be
- www.geopunt.be
- www.ngi.be
- Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:
<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%225aac13fd-fe34-48df-92de-aad900a9193a%22%7D>